

Gurba, Jan

Brązowy grot oszczepu z Michowa, woj. lubelskie

Archeologia Polski Środkowowschodniej 2, 273-274

1997

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JAN GURBA

BRĄZOWY GROT OSZCZĘPU Z MICHOWA, WOJ. LUBELSKIE

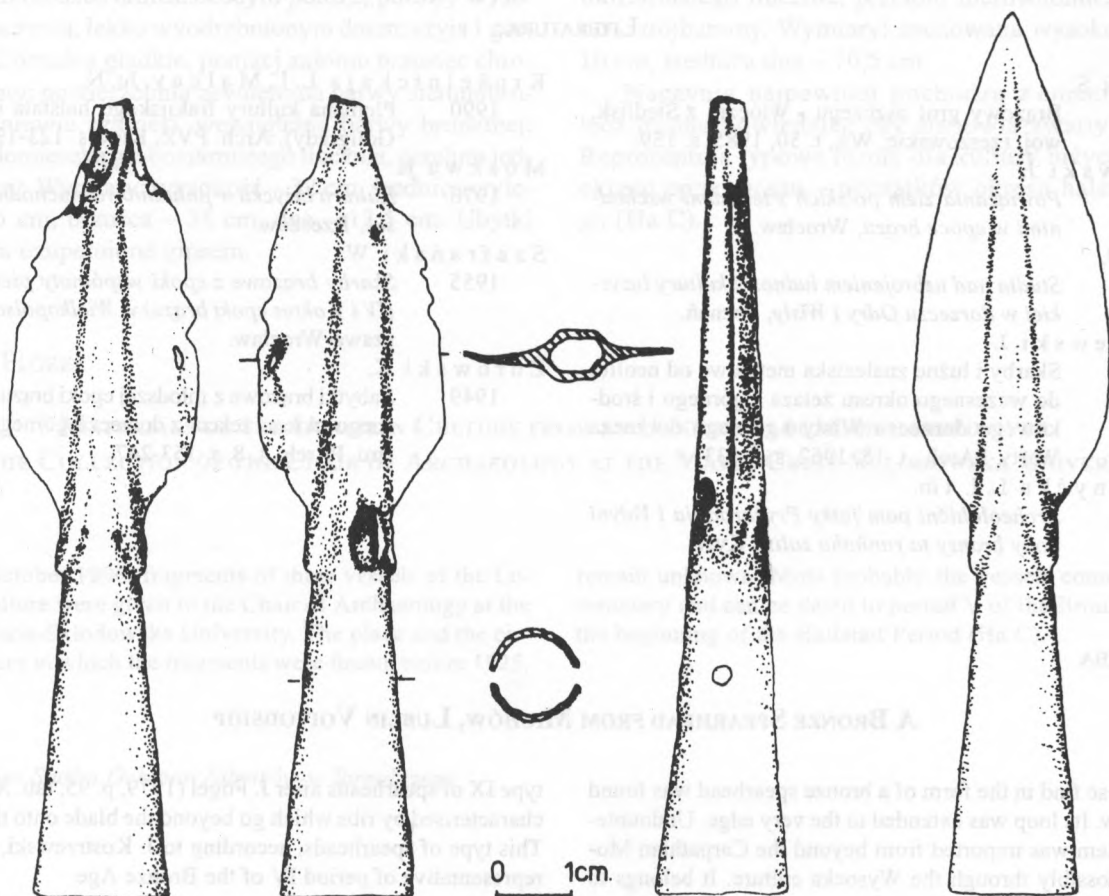
Pan Piotr Pytka z Lubartowa, przekazał Katedrze Archeologii UMCS do opracowania brązowy grot oszczepu, znaleziony przypadkowo w Michowie, gm. loco.

Jest to grot z tulejką przedłużoną prawie do samego końca ostrza, tulejka profilowana dwustronnie wzdłuż ostrza, z mało wydatnymi dwoma żeberkami, zanikającymi – po jednej stronie w połowie liścia, po drugiej tuż za nasadą liścia – formując nieco spłaszczoną, sześcioboczną w przekroju tuleję. Dolne końce żeberk wychodzą poza nasadę liścia, tworząc wyraźne występy na tulejce. Liść laurowaty. Największa szerokość liścia przypada dość nisko, licząc od nasady mniej niż w 1/3 jego długości. W połowie tulejki, poniżej ostrza rozmieszczone są dwa przeciwległe otwory do nitów. Z jednej strony tulejki, między zakończeniami żeberk, znajduje się owalny otwór (8 x 3 mm), będący zapewne błędem od-

lewicznym, podobny otworek (2,5 x 1 mm) ma liść. W obecnym stanie szczyt ostrza jest znacznie uszkodzony. Wierzchołek odłamany, ścianki liścia zagięte na jedną stronę tulei. Pozostałe krawędzie są poszczerbione i wyłamane. Wymiary: zachowana długość okazu – 10,5 cm, przypuszczalna długość nie mniejsza niż 11,5 cm, stosunek długości ostrza do długości tulei wynosi około 1,3, stosunek długości ostrza do jego szerokości około 2,3. Szerokość wylotu tulejki 1,7 cm (ryc. 1). Obecna waga 37,7 g.

Skład chemiczny metalu, wykonany w Centralnym Laboratorium Aparatury Unikalnej UMCS przez mgr Zofię Komosę i Tadeusza Wójcickiego, wygląda następująco:

Cu	Fe	Ag	Zn	Ni	As	Pb	Bi	Sn	Sb	inne
89,4	3,28	0,025	–	0,17	0,82	0,75	0,027	4,30	0,95	0,28

Ryc. 1. Michów, gm. loco. Grot oszczepu. Obecny stan zachowania i rekonstrukcja pierwotnego wyglądu (rys. W. Zieliński).

Mimo braku – poza częściowym zeberkowaniem – ornamentyki, grot prawdopodobnie miał charakter kultowy lub paradny. Praktyczna jego przydatność z powodu cienkości ścianek liścia, podatnych na zniszczenie przy uderzeniu – czego dowodem dzisiejszy stan zachowania – musiała być niewielka (por. J. Fogel 1979, s. 97).

Luźny charakter znaleziska utrudnia dokładne ustalenie jego chronologii. Bezpośrednich analogii nie znam. Najbliższe, pochodzące z ziem polskich, J. Fogel zakwalifikował do IX typu brązowych grotów oszczepów z żeberkami wychodzącymi na tulejkę poza nasadą liścia, reprezentowanych jednak przez okazy z żeberkami, przylegającymi do przedłużenia tulejki na całej jego długości (J. Fogel 1979, s. 95, tabl. X: 9,12). Większość zestawionych przez J. Fogla grotów (1979, mapa 4 A, s. 149: zestawienia 75) IX typu różni się również od okazu z Michowa swą krępą formą. Bardzo bliski, choć różniący się wyraźniej uformowanymi żeberkami jest egzemplarz z Siedlisk w woj. rzeszowskim (S. Czopek 1990, s. 159). Te bardzo charakterystyczne groty będące importami zza Karpat, pochodzące z IV okresu epoki brązu, stanowią według J. Kostrzewskiego (1964, s. 13) formę przewodnią tego okresu. Poświadczają to liczne dobrze datowane znaleziska

z Węgier, Siedmiogrodu i Słowacji (por. J. Kostrzewski 1964, s. 13-14; J. Fogel 1979, s. 95). Jedyne W. Szafranski (1955, s. 91) groty z dwoma zbiegającymi się przy wierzchołku żeberkami był skłonny datować na V okres epoki brązu, a K. Moskwa (1976, s. 49) niektóre egzemplarze nawet przed początkiem IV okresu tej epoki.

W dorzeczu górnego Dniestru (por. K. Żurowski 1949), na obszarze zajęтым przez kulturę (grupę) holihradzką trackiego halsztatu (por. L. I. Krušelnycka i in. 1982, mapka na ryc. 4; L. I. Krušelnickaja, Ju. N. Maleev 1990) groty tego typu występują w skarbach z brązami kultury Gava. Pozwala to przypuszczać, że stąd za pośrednictwem kultury wysockiej (J. Dąbrowski 1972, s. 209) dostawały się do Małopolski na tereny zasięgu „grup” tarnobrzesckiej i górnośląsko-małopolskiej (J. Fogel 1979, s. 96).

Jednostkowe znalezisko z Michowa powiększa, stałe jeszcze skromną (J. Kostrzewski w 1962 r. rejestrował na tym terenie jedynie 5 znalezisk przedmiotów brązowych! – 1964, s. 24), choć już systematycznie narastającą w latach ostatnich (por. J. Niedźwiedz 1997), bazę materiałową młodszego okresu epoki brązu w Polsce środkowowschodniej.

LITERATURA:

- Czopek S.
1990 Brązowy grot oszczepu - włóczni z Siedlisk, woj. rzeszowskie, WA, t. 50, 1985, s. 159.
- Dąbrowski J.
1972 *Powiązania ziem polskich z terenami wschodnimi w epoce brązu*, Wrocław.
- Fogel J.
1979 *Studia nad uzbrojeniem ludności kultury łuzyckiej w dorzeczu Odry i Wisły*, Poznań.
- Kostrzewski J.
1964 Skarby i luźne znaleziska metalowe od neolitu do wczesnego okresu żelaza z górnego i środkowego dorzecza Wisły i górnego dorzecza Warty, PArch., t. 15, 1962, s. 5-133.
- Krušelnycka L. I. i in.
1982 *Archeolohični pam'jatky Prykarpattja i Wołyni doby bronzы ta ranňoho zaliza Kyiv*.
- Krušelnickaja Ł. I., Maleev Ju. N.
1990 Plemena kultury frakijskiego halštata (Gava - Goligrady), Arch. PVZ, Kiev, s. 123-132.
- Moskwa K.
1976 *Kultura łuzyccka w południowo-wschodniej Polsce*, Rzeszów.
- Szafranski W.
1955 *Skarby brązowe z epoki wspólnoty pierwotnej (IV i V okres epoki brązu) w Wielkopolsce*, Warszawa-Wrocław.
- Żurowski K.
1949 Zabytki brązowe z młodszego okresu brązu i wczesnego okresu żelaza z dorzecza górnego Dniestru, PArch., t. 8, s. 153-247.

JAN GURBA

A BRONZE SPEARHEAD FROM MICHÓW, LUBLIN VOIVODSHIP

A loose find in the form of a bronze spearhead was found in Michów. Its loop was extended to the very edge. Undoubtedly, this item was imported from beyond the Carpathian Mountains, possibly through the Wysocka culture. It belongs to

type IX of spearheads after J. Fogel (1979, p. 95, tab. X) and is characterised by ribs which go beyond the blade onto the loop. This type of spearheads, according to J. Kostrzewski, is most representative of period IV of the Bronze Age.